

Nr 211.

Av herr **Hage**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande
åt de i norra delarna av landet stationerade statsanställda
av vissa särskilda avlöningsförmåner.

Från statstjänarne i övre Norrland ha vid flera tillfällen till statsmakterna genom petitioner, framställningar och uppvaktningar begärts, att man skulle tillgodose nämnda tjänstemän på det sättet, att man skulle utöver de löneförmåner, som utgå till motsvarande befattningshavare i andra delar av landet, medgiva vissa förmåner antingen in natura eller i penningar. De skäl, på vilka man grundat dessa framställningar, ha varit nog så bärande. Så har man bl. a. framhållit, att de flesta av dessa befattningshavare äro födda och uppfostade i andra delar av Sverige och att de allt fortfarande där nere ha släktingar och anhöringa, och att de helt naturligt tycka, att de ha vissa band, som allt fortfarande knyta dem samman med dessa. Detta förhållande har resulterat i en benägenhet att åtminstone någon gång utan allt för långa mellanperioder göra en resa helst även med familjen till sydligare delar av landet. Emellertid blir det i dessa tider för dessa statsanställda ett allt svårare problem, huru med de ständigt ökade biljettpriserna det skall bli möjligt att tillfredsställa en sådan strävan, isynnerhet som det här är fråga om mycket stora avstånd. Möjligheterna för statstjänarne i övre Norrland att besöka släktingar och anhöriga bli därför så mycket mindre än för liknande befattningshavande i andra delar av riket, där avstånden som bekant äro förhållandevis mycket mindre.

Detta är en av de orsaker, som resulterat uti, att befattningshavarne i nämnda del av landet visat en allt större benägenhet att efter någon kort tids vistelse där uppe åter söka sig söderut. Dessa strävanden ha visserligen i någon mån tillgodosetts genom ett slags passagesystem, som införts inom vissa områden av statsverksamheten. Men säkerligen skulle det vara för statsmakterna värdefullare, om de kunde bredvid passagesystemet åstadkomma andra anordningar, ägnade att

verka på sådant sätt, att icke alltför stor omsättning av personalen inom de olika verken i övre Norrland åstadkoms. Att denna omsättning är mycket betydande, torde vara otvivelaktigt. Ävenså kan man också konstatera, att befattningar, som ledigförklaras till ansökan inom övre Norrland, ofta sakna sökande, eller åtminstone inträffar det ej så sällan, att mindre kvalificerade sökande anmäla sig än då det gäller andra delar av landet. Men om kvalificerade sökande anmäla sig och tillsättas, inträffar det ej sällan, att de vid första lägliga tillfälle efter en kort tids vistelse återvända söderut.

Sådana förhållanden, som de här nämnda, vilka bl. a. resultera uti mycket ofta åstadkommande ombyten av innehavare av befattningar i övre Norrland, kunna knappast vara tillfredsställande, särskilt under synpunkten, att kontinuitet i arbetet är en mycket viktig förutsättning för ett gott arbetsresultat, vare sig det gäller den ena eller den andra grenen av statens verksamhet. Härom torde också ledningen av statens verk vara överens. Säkerligen torde också de olika centrala ledningarna kunna framlägga statistik rörande de här berörda förhållandena, om vederbörande utskott gör framställning därom.

Ett annat förhållande, som gör vistelsen i övre Norrland mindre eftersträfvansvärd, åtminstone för ett större antal statstjänare, som komma från sydligare trakter, är kölden, den långa perioden av mörker och ödsligheten på sådana platser, där befattningshavare ofta utplaceras långt bort ifrån människoboningar eller i allmänhet ifrån bebyggda trakter. Slutligen inverkar härvidlag även dyrheten med avseende på förnödenheter i allmänhet, delvis sammanhängande därmed, att nämnda förnödenheter måste fraktas långa vägar. Ävenså tillkommer den fördyring av omkostnaderna för beklädnad och mat samt belysning och eldning, som är en direkt följd av kölden och de långa mörka perioderna under den långa vintern. Man kan nog också våga det påståendet, att gällande bestämmelser vid tjänsteresor verka mera till nackdel för tjänstemännen i dessa bygder än för befattningshavare i sydligare trakter.

Vad som här framhållits, har även förut framförts, bl. a. i motion av herr Asplund vid en föregående riksdag. På grund av dessa synpunkter ha också med avseende på statens järnvägar bestämmelser tillkommit om kallortstillägg till befattningshavarna i ovannämnda del av landet. Denna har sedermera utsträckts till att omfatta befattningshavare även vid de övriga kommunikationsverken, och dessutom utgår ett slags tillägg även till en del befattningshavare under 4:de huvudtiteln, placerade i Norrland. Detta kallortstillägg utgör emellertid endast ersättning för de merutgifter, som direkt sammanhånga med kall-

ortsförhållandena. Den kommitté, som utarbetade det senaste förslaget till lönerreglering för kommunikationsverkens statstjänare, erkänner emellertid, att denna ersättning ej är tillräcklig för att åstadkomma tillräcklig lockelse för dugliga statstjänare att söka befattning i nordligaste delarne av landet och där kvarstanna. Om denna sak skriver kommittén:

»Emellertid vill kommittén icke förneka, att vid sidan av dyrorts-tillägg och kallortstillägg även andra anordningar kunna vara av nöden för att med den raskt fortskridande utvecklingen av statens verksamhet inom övre Norrland bereda de statsinstitutioner, vilka handhava denna verksamhet, möjlighet att rekrytera sin personal där uppe med dugande arbetskrafter från de sydligare landsdelarne och jämväl under någon längre tid behålla dem där. Särskilt från järnvägshåll ha för kommittén påpekats de nuvarande vanskligheterna härutinnan. Kommittén har även varit i tillfälle att taga del av vissa utredningar, som på järnvägsstyrelsens föranstaltande utförts angående åtgärder till trygghet av ban- och maskinavdelningarnas underbefälsrekryteringar inom de nordligaste distrikten och till förekommande av de nu mycket vanliga förflyttningarna av personal söderut. Bland de förslag, som därvid framkommit, må nämnas beredande av ökade löneförmåner under skilda former, längre kostnadsfri ledighet, minskad tjänstgöringstid, förmånligare tjänsteårsberäkning, tidigare pensionering m. m. Av 1914 års kommitté har även i sammanhang med behandlingen av kallortsspörsmålen berörts önskvärdheten av att medel kunde ställas till förfogande för beredande av möjlighet för de i övre Norrland stationerade tjänstemännens familjemedlemmar till rekreatiönsresor söderut samt att åtgärder bleve vidtagna till underlättande av barnens skolgång och förbättring av skolväsendet.

Åtskilliga av de sålunda framkomna förslagen torde vara väl värda beaktande, och en del av dem torde kunna i administrativ väg realiseras. Då emellertid dessa spörsmål säkerligen hava intresse icke blott för järnvägsstyrelsen, som för övrigt icke läser hava tagit ståndpunkt till dem, och för de övriga av kommitténs arbete berörda verken, utan även för andra grenar av statsförvaltningen, har kommittén, vilken icke hunnit ägna förevarande frågor den ingående undersökning, som är erforderlig, funnit riktigtast att desamma, i den mån så prövas skäligt, göras till föremål för särskild utredning, så mycket hellre som den allmänna lönerregleringen för de nu ifrågakvarande verken icke påverkas därav.»

De här framförda synpunkterna angående behövligheten av åstadkommande av ökade fördelar för ovannämnda befattningshavare torde vara mycket väl motiverade och grunda sig också på framställningar

från personalen, som placerats i övre Norrland. Vid en sammankomst i Luleå av sådana befattningshavare vid statens järnvägar under år 1917 framhölls t. ex. att av de vid V distriktet (det nordligaste distriktet vid statens järnvägar) tjänstgörande tjänstemännen endast ett ringa antal äro födda norr om Långsele, och är det ofta så, att mången, som kommer upp till V:te distriktet söker transport söderut, så snart tillfälle därtill gives. Kallortstillägget uppväger ej på långt när de med tjänstgöringen å V distriktet förenade olägenheterna. Den för linjen Gällivare—Riksgränsen fastställda förhöjningen av 50 procent i tjänsteårsberäkningen har ej medfört avsedda fördelar.

För att förmå tjänstemännen att stanna kvar vid V:te distriktet borde införas ett fast tilläggsarvode, som utgick endast under tjänstgöringen vid V:te distriktet. Vidare borde tjänstemän å V:te distriktet hava ökat antal permissionsdagar för att några gånger om året kunna företaga resor till sydligare orter i Sverige. Härvidlag framhölls, att antalet permissionsdagar borde bestämmas så, att tjänstemän vid V:te distriktet erhöles så många extra permissionsdagar pr år, som åtgå till resdagar, norr om Långsele 3 resor söderut pr år.

I detta sammanhang betonades även, att statsmakterna vid ett tillfälle varit med om att medgiva en extra ersättning utöver kallortstillägget till befattningshavare vid Kirunabanan (det s. k. vildmarksområdet) som dock sedermera indragits.

Så vitt jag kunnat inhämta har någon vidare utredning av denna fråga ej ännu åstadkommits genom statsmakternas försorg. Ovannämnda kommittés förmodanden om att en vidare bearbetning av denna fråga skulle åstadkommas, har alltså ej ännu vunnit bekräftelse. Under sådana förhållanden har jag tagit mig friheten fästa riksdagens uppmärksamhet på detta spörsmål och vill härmed framställa en vördsam begäran, att riksdagen uttalar sig för utredning av denna fråga, vars ordnande på ett tillfredsställande sätt borde vara ett statsintresse ur de synpunkter sett som ovan anförts.

Under antagande att utskottet hos kungl. järnvägsstyrelsen söker inhämta innebörden i de förberedande utredningar, som här ovan av den åberopade kommittén omnämnts, får jag alltså hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda frågan om, huruvida och på vilket sätt ändringar i avlöningsreglementen eller andra gällande bestämmelser böra vidtagas, i syfte att statsanställda, stationerade i norra

delarna av landet, måtte tilldelas vissa förmåner, som kunna bidra till en ur statens synpunkt förmånlig rekrytering samt till att bibehålla arbetskraften under någon längre tid vid placering i nämnda landsdel.

Stockholm den 21 januari 1920.

Ernst Hage.
